

FOTO: ARCHIV POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR. VĚŘA: S. RAMPAS, M. PŮTA, V. KOVÁŘOVÁ

Seminář k rozpočtovému určení daní

Aby se na venkově žilo lépe

Reforma rozpočtového určení daní byla tématem semináře konaného pod záštitou podvýboru rozpočtového výboru pro financování územních samospráv a využívání prostředků Evropské unie, který se uskutečnil v dubnu v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky.

Zuzana Pacinová

Pro starosty jsou prostředky z RUD (rozpočtové určení daní) příjmem z takzvaných sdílených daní. Jak řekla v úvodu poslankyně Věra Kovářová, na jejíž pozvání se seminář uskutečnil, právě sdílené daně jsou největším zdrojem obecních příjmů. „Před změnou RUD byla města a obce podfinancována, těžko hledala prostředky na dotační tituly. V původním zákoně o RUD byly stanoveny podíly jednotlivých měst a obcí na sdílení daní. Starostové menších obcí si postupně začali klást otázky, jak byly ony podíly stanoveny a začali své příjmy porovnávat s většími městy. Důvody k jejich úvahám byly zřejmé – nedostatek finančních prostředků na rozvoj vlastních obcí. A tak se začali ptát, proč obyvatel venkova je 6,5 krát méně občanem (dle daňových příjmů), než například obyvatel Prahy. Postupně dospěli k názoru, že financování samospráv je diskriminační pro menší obce a města. Tím

vznikl cíl změnit zákon o rozpočtovém určení daní,“ vzpomíná v rekapitulaci Věra Kovářová. Pak byl jen krůček k založení Sdružení místních samospráv České republiky, které si dalo za cíl právě změnu rozpočtového určení daní. V roce 2010 se podařilo prosadit takzvanou malou novelu zákona o rozpočtovém určení daní, v témže roce se problematika RUD dostala do programového prohlášení vlády a „velká novela“ pak byla schválena v roce 2012, s účinností od 1. ledna roku 2013. „Po celý rok jsme čekali na ekonomické výsledky nového RUD, které máme nyní k dispozici v podobě souhrnných tabulek,“ říká Věra Kovářová. Z výsledků porovnání mezi roky 2012 a 2013 je vidět rozdíl přepočítaný na jednoho obyvatele. V nejmenších obcích se příjmy zvýšily o přibližně 13 procent (v přepočtu na jednoho obyvatele), největší nárůst je možné pozorovat u obcí od 200 do 10 000 obyvatel a v obcích od dvou do pěti tisíc obyvatel, kde byl nárůst největší (více než 18 procent).

Poslanec Stanislav Polčák upozornil, že podle aktuálních čísel Ministerstva financí jsou dopady RUD pozitivní. Pokud se týká rozhodování nejvyšších soudů ve věcech financování samospráv, podle Ústavy může obec podat ústavní stížnost proti nezákonnému zásahu státu do jejího fungování, který se může týkat i financování. Podle nálezu Ústavního soudu č. 18/2008 Sb. je financování územně samosprávných celků věcí čistě politického rozhodování ústavních orgánů. Možnost zásahu by byla dána až teprve tehdy, pokud by byla ohrožena sama podstata existence územně samosprávného celku. Na straně druhé Ústavní soud konstatoval, že příspěvky na takzvanou přenesenou působnost by v zásadě měly výkon přenesené působnosti pokrývat. Stanislav Polčák upozorňuje na platný text Evropské charty místní samosprávy, dokument Rady Evropy, který Česká republika ratifikovala se třemi výhradami, týka-

jíci se právě financování. Domnívá se, že Česká republika by se měla plně přihlásit k ustanovení článku č. 9 zmíněné charty, který se týká financování územně samosprávných celků.

Hejtman Libereckého kraje Martin Půta představil svůj pohled na rozpočtové určení daní: „Od roku 2002 do roku 2012 jsem byl starostou sedmi a půl tisícového Hrádku nad Nisou v Libereckém kraji, kterému změna RUD přinesla více než patnáct a půl milionu korun. Byli jsme na dně takzvané U - křivky. Myslím, že změna rozpočtového určení daní byla krokem velmi užitečným a já předpokládám, že není krokem, který bude posledním,“ řekl hejtman. Konečným cílem by podle Martina Půty mělo být nejenom narovnání financování místních samospráv, ale také zahájení debaty

o tom, jak se budou financovat samosprávy regionální, tedy krajské. „Když kraje vznikly, hodně se hovořilo o tom, že na ně předané kompetence budou doprovázeny finančními prostředky,“ upozornil Martin Půta a vyzval k tomu, aby Asociace krajů, Svaz měst a obcí, Sdružení místních samospráv i Spolek pro obnovu venkova našly společnou řeč v otázce vyjednávání o rozpočtovém určení daní.

Karla Rucká z Ministerstva financí

(MF ČR) uvedla, že od 1. ledna 2013 došlo na základě platné novely RUD k posílení sdílených daní obcí o 10,5 miliardy korun na úkor státního rozpočtu. Pokles sdílených daní u čtyř největších měst (*Praha, Plzeň, Ostrava a Brno*) se oproti situaci platné v roce 2012 původně odhadoval na přibližně 1,1 miliardy korun. Z výsledků hospodaření obcí vyplývá, že zatímco v roce 2012 byly příjmy obcí 241,1 miliardy korun, v roce 2013 narostly na 256,2 miliardy, to znamená o více než patnáct miliard korun. Z meziročního srovnání hospodaření obcí v letech 2012 a 2013 vyplývá, že k nárůstu příjmů došlo ve všech velikostních kategoriích obcí a měst. Vývoj daňových příjmů obcí (po výraznějším poklesu v roce 2009) v roce 2013 opět zaznamenává nárůst. Podařilo se dosáhnout snížení diference u příjmů na obyvatele mezi jednotlivými obcemi, došlo k narovnání takzvané U - křivky. Podle původních teoretických propočtů mohlo mít přijetí zákona č. 295/2012 Sb. negativní dopad na příjmy 58 obcí, podle čísel roku 2013 k tomuto negativnímu dopadu ve skutečnosti došlo u 48 obcí. Podle čísel MFČR pokles daňových příjmů zaznamenala dvě ze čtyř největších měst, konkrétně Ostrava a Plzeň.

Jana Juřenčáková, předsedkyně

Sdružení místních samospráv České republiky, má, kromě dalších osobnos-

tí, bezprostřední zásluhu na tom, že novela zákona o rozpočtovém určení daní byla přijata. V době, kdy „partička“ starostů obíhala ministerstva a snažila se přesvědčit zainteresované o tom, že rozpočtové určení daní je diskriminační pro menší obce, otevřela senátorka Juřenčáková dveře ministerských kabinetů: „Zdá se mi to všechno již velmi dávno,“ vzpomíná, „když jsme v roce 2006 sepisovali ve Zlínském kraji petici, od té doby již uplynulo osm let a vlastně kus života. Jako neuvolněná starostka malé obce jsem tehdy netušila, jestli bude šance něco změnit, když se postavím „proti“. A ono se ukázalo, že to jde,“ říká. Pamatuje si i to, že ne vždy všichni „táhli“ za jeden provaz. V roce 2007 spojila Smlouva obcí proti daňové diskriminaci asi 1 100 starostů a starostek z celé republiky, v roce 2008 pak došlo k ustavujícímu shromáždění Sdružení místních samospráv České republiky, které žádalo vládu, ministra financí i Parlament o přijetí zcela nového zákona o rozpočtovém určení daní. „Když se dnes podíváme na čísla,“ říká, „všechna území v jednotlivých krajích si polepšila a celkově se jedná o nárůst ve výši přibližně šestnáct miliard korun, které získaly obce navíc.“ Podle údajů uvedených Janou Juřenčákovou poklesly daňové příjmy ze samostatné výdělečné činnosti oproti roku 2012 u 2 723 obcí a měst, průměrná ztráta byla 173 tisíc korun v jedné obci a celkový pokles byl 471 milionů a 771 tisíc korun. Jana Juřenčáková uvádí, že zástupci obcí jednali v březnu s ministrem financí Andrejem Babišem, mimo jiné byl nastíněn problém motivační třicetiprocentní zálohové daně. Nyní již na popud Ministerstva

financí vznikla pracovní skupina, která se problémem zabývá. „V pracovní skupině se chceme podílet na řešení, které bude pro obce pozitivní z hlediska výběru daní. Sdružení místních samospráv ČR také pracuje na zpracování analýzy srovnání RUD 2012 a 2013 u svých členů a je připraveno podílet se na hledání řešení, týkající se právě daně ze samostatné výdělečné činnosti,“ vysvětluje Juřenčáková.

Stanislav Rampas ze Spolku pro obnovu venkova upozorňuje, že bez tlaku jednotlivých partnerů na změnu systému, který vyvrcholil někdejší setkáním tisíce starostů s předsedou vlády, by se posun v oblasti RUD asi nikdy nepovedl. Současný stav vnímá jako částečné narovnání, protože většina navýšených zdrojů bude nyní věnována na sanování dluhů obcí z minulosti. Podle Stanislava Rampase bude trvat velmi dlouho, než se věci napraví. Varoval před případnými dílčími „ad hoc“ změnami RUD, plánovanými bez diskuse se samosprávami a nakonec podpořil ratifikaci Evropské charty místní samosprávy, o které hovořil poslanec Stanislav Polčák.

V závěrečné diskusi upozornil Stanislav Polčák, že současný stav, v jakém se nachází rozpočtové určení daní, by si měl takzvaně „sednout“. Uvedl například nedávný požadavek Asociace krajů (*vznesený v České televizi*), že krajům by měly být kompenzovány prostředky vynaložené za zvýšenou daň z přidané hodnoty (DPH). Stejným způsobem by se podle Polčáka musely kompenzovat i zvýšené náklady obcí a měst spojené se zvýšenou DPH. Reformu veřejné správy, jejíž takzvaná třetí etapa, která se měla týkat reformy státu a fakticky neproběhla, označil za „Yettiho české politiky“, kterého nikdy nikdo neviděl. „Souhlasím s tím, že s provedením a dokončením reformy veřejné správy se odhalí rozsah úkolů, které budou jednotlivé typy obcí nebo územně samosprávných celků vykonávat. Podle skutečného rozsahu úkolů bude možné stanovit i rozsah finančního krytí,“ uvedl Stanislav Polčák. Domnívá se proto, že i dopady nového RUD (*předtím, než by se uvažovalo o případné úpravě*), by měly být nejprve objektivně zhodnoceny. ■